

KIRJALLINEN ASIAANTUNTIJALOUSUNTO

Eduskunta

Liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE MIKROLIIKKUMISTA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI HE 12/2025 VP

Aika: Liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 25.3.2025 klo 12.00

Näkövammaisten liitto ry kiittää eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokuntaa pyynnöstä tulla kuultavaksi ja jättää kirjallinen asiantuntijalausunto valiokunnan käsitellessä hallituksen esitystä eduskunnalle mikroliikkumista koskevaksi lainsäädännöksi.

Näkövammaisten liitto on Suomen näkövammaisyhdistysten yhteistyöjärjestö, joka edistää sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten oikeuksien toteutumista, tuottaa erityispalveluja ja toimii Suomessa asiantuntijana näkövammaisuuteen ja näkemiseen liittyvissä asioissa. Suomessa on noin 55 000 näkövammaista.

Esityksen keskeinen sisältö

Esityksen mukaan liikenteen palveluista annettuun lakiin lisättäisiin säännökset mikroliikenneluvasta ja siihen liitettävistä lupaehdoista. Tavoitteena on antaa kunnille aikaisempaa paremmat työkalut mikroliikkumisen hallintaan ja liikenneturvallisuuden parantamiseen. Tieliikennelakiin lisättäisiin hallinnollisella seuraamusmaksulla sanktioitu säännös liikennejuopumuksesta moottorilla varustetulla polkupyörällä tai kevyellä sähköajoneuvolla sekä sen noudattamisen valvontaa ja seuraamuksia koskevia

säännöksiä. Lisäksi tieliikennelakiin ja ajoneuvolakiin tehtäisiin liikenneturvallisuutta parantavia tarkennuksia.

Vaikutusarvioinnit

Luvussa 4.2.2 käsitellään vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Arvioinnin mukaan esitettävällä kokonaisuudella voidaan vähentää muun muassa esteettömyysongelmia ja vaaratilanteita liikenteessä sekä samalla vaikuttaa tienkäyttäjien koettuun turvallisuuteen. Tavoitteet ovat hyviä, mutta Näkövammaisten liitto toteaa, etteivät esitetyt toimenpiteet ratkaise sähköpotkulautojen aiheuttamia ongelmia ja turvallisuusriskejä näkövammaisten näkökulmasta. Jo tähän mennessä kevättalven 2025 aikana on tietoomme tullut vaaratilanteita, jotka ovat aiheutuneet sähköpotkulautojen pysäköinnistä jalankulkuväylille.

Luvussa 4.2.4 käsitellään taloudellisia vaikutuksia. Siinä ei ole selkeästi arvioitu vaikutuksia terveydenhuollon resursseihin ja yhteiskunnalle aiheutuviin kustannuksiin niiden onnettomuusseurausten osalta, joita ei korvata vakuutusjärjestelmän kautta. Vaikka sääntely todennäköisesti vähentää onnettomuuksia, niistä tulee edelleen yhteiskunnalle kustannuksia.

Luvussa 4.2.7 on käsitelty hyvin esteettömyyttä ja nostettu esiin YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus. Esteettömyys on mainittu pykälätasolla 18 e §:ssä, jossa säädetään mikroliikenneluvan lupaehdoista. Ei kuitenkaan ole lainkaan varmaa, että esteettömyys on keskeisessä roolissa, kun lupaehtoja kunnissa määritellään. Esteettömyydelle ei myöskään ole määritetty minkäänlaista tasoa.

Liikennepalvelulaki, 2 a luku Mikroliikennepalvelun tarjoaminen

Näkövammaisten liitto kannattaa mikroliikennelupaan liittyvää sääntelyä.

Mikroliikennelupa ja sen lupaehdot

Yhteiskäyttöisiä sähköpotkulautoja on esityksen mukaan noin 40 kunnassa ja yhteensä noin 50 000. Pykälän 18 b perustelujen mukaan on tärkeää, että kunnilla on riittävät työkalut sen varmistamiseksi, ettei vuokraustoiminnasta aiheudu vaaraa tienkäyttäjille tai haittaa esteettömyydelle tai katujen kunnossa- ja puhtaanapidolle.

Mikroliikennelupaan 18 e §:n mukaisesti liitettävien lupaehtojen avulla kunnat voivat ohjata palveluntarjoajien toimintaa kuntakohtaisesti. Kunta voisi liittää mikroliikennelupaan vuokrattavien ajoneuvojen ajonopeuksiin, pysäköintiin ja käyttöalueisiin liittyviä ajallisia tai alueellisia lupaehtoja, jotka ovat liikenneturvallisuuden, esteettömyyden tai kadun tai muun yleisen alueen kunnossa- ja puhtaanapidon kannalta tarpeellisia. Pykälän 18 e perusteluissa todetaan, että mikroliikenteen sääntelyn tarve voi olla erilainen jopa kaupungin eri osissa ja lupaehdot on valmisteltava paikalliset tarpeet huomioiden.

Perustelujen mukaan mikroliikennelupaan lisättävät ajonopeuksiin, pysäköintiin ja käyttöalueisiin liittyvät lupaehdot tulisi asettaa alueellisesti ja ajallisesti

tarpeellisuusharkintaan perustuen. Erilaiset nopeusrajoitus-, pysäköinti- ja käyttöalueet voisivat kattaa yksittäisiä katuja tai koko kunnan alueen. Lupaehdot voisivat olla myös aikaan sidottuja.

Näkövammaisten liitto huomauttaa, että kunnille jää merkittävä rooli esteettömyyden ja liikenneturvallisuuden toteuttajana. Yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen pysäköintialueita tulee olla kunnan eri puolilla, sillä sähköpotkulautojen näkövammaisille aiheuttamat vaaratilanteet eivät rajoitu vain keskusta-alueelle. Sähköpotkulautoja on pysäköity jalkakäytävälle, joukkoliikennepysäkeille, ulkoilureiteille ja lähes mihin tahansa. Näkövammaisten liitto on vuosina 2023 ja 2024 toteuttanut kyselyn näkövammaisten kohtaamista ongelmista sähköpotkulautojen kanssa. Kyselyssä yhtenä suurimpana vaaratilanteiden aiheuttajana on mainittu sähköpotkulautojen pysäköinti mihin sattuu.

Kuntien tulee ottaa riski vakavasti ja rajata sähköpotkulautojen käyttöä kunnan sisällä sekä rajoittaa pysäköinti geoaitauksiin koko kunnan alueella. Geoaitausten tarkkuuden tulee olla riittävä, sillä jo muutaman metrin heitto paikannuksessa sallii sähköpotkulaudan pysäköinnin siten, että se on vaaraksi valkoisen kepin tai opaskoiran kanssa kulkevalle näkövammaiselle. Geoaitauksen tarkkuutta tulisi parantaa esimerkiksi tarkkuus GPS:n tai muun vastaavan teknologian avulla.

Kuntien on harkittava tarkoin, mihin pysäköintialueita tehdään. Niitä ei voi tehdä esimerkiksi keskelle yleisiä kulkureittejä tai jalankulkijoiden kannalta ahtaisiin tai muulla tavoin hankaliin kohtiin. Niitä ei myöskään voi tehdä näkövammaisen valkoisella kepillä seurattavien ohjaavien raitojen päälle. Myös muut erilaiset valkoisella kepillä seurattavat ohjaavat elementit, kuten seinät tai reunukset, on pidettävä vapaina. Kulkuväylän on pysyttävä riittävän leveänä opaskoiran tai valkoisen kepin kanssa kulkevalle.

On huomattava, että Ruotsissa sähköpotkulautojen pysäköinti jalkakäytävälle on kokonaan kielletty. Tämä olisi turvallisoin malli myös Suomessa. Näkövammaisten liitto esittää, että kieltoa vielä harkittaisiin.

Näkövammaisten liitto esittää, että yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen vuokraus kielletään talvikuukausina. Perusteluna on liikenneturvallisuus, sillä lumen alle hautautuneet sähköpotkulaudat aiheuttavat onnettomuusriskin kävelijöille ja pyöräilijöille. Käyttöajan tulee rajoittua vain kesäkuukausiin.

Näkövammaisten liitto esittää, että yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen käyttäjille määritellään alaikäraja. Ikärajaksi Näkövammaisten liitto esittää 15 vuotta. Tätä on esittänyt vuonna 2024 myös Liikenneturva.

Mikroliikenneluvan lupaehtojen määrittely on jokaisen kunnan vastuulla. Koska kunnat ovat erilaisia ja eri kokoisia, on epäselvää, onko kunnissa riittävästi osaamista ja resursseja sääntelyn käyttämiseen, lupaehtojen määrittelyyn ja valvontaan. Näkövammaisten liitto pitää välttämättömänä, että kunnat veloitetaan tekemään yhteistyötä alueellaan toimivien vammaisjärjestöjen sekä kunnallisen vammaisneuvoston kanssa, jotta esteettömyys ja vammaisten ihmisten turvallinen liikkuminen voivat tosiasiaassa toteutua.

Kuntien tulee kehittää järjestelmä, jonka kautta ne tiedottavat turvallisista ja esteettömistä reiteistä sekä yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen pysäköintialueiden sijainnista.

Järjestelmän tulee mahdollistaa näkövammaisille turvallisten reittien suunnittelu ja niillä pysyminen.

Mikroliikenneluvan lupaehtojen toteutumista on valvottava ja seurattava. Seuranta on tehtävä yhteistyössä alueella toimivien vammaisjärjestöjen ja kunnan vammaisneuvoston kanssa. Mikäli seuranta osoittaa edelleen epäkohtia yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen käytössä, epäkohdat tulee korjata viiveettä.

Tieliikennelaki

Näkövammaisten liitto kannattaa tieliikennelakiin esitettävää uutta 17 a §:ää. Promillerajan ja huumausaineisiin liittyvän rajauksen säätäminen on erittäin perusteltua.

Näkövammaisten liitto kannattaa 92 §:ään esitettävää lisäystä, jonka mukaan kevyen sähköajoneuvon ja moottorilla varustetun polkupyörän kuljettajan ja matkustajan olisi ajon aikana yleensä käytettävä suojakypärää. Epäselvää on, miten tämä säännös tulee toteutumaan käytännössä. Suojakypärän käyttöä tulee seurata ja tarvittaessa sääntelyä tulee tiukentaa.

Laki ajoneuvojen siirtämisestä

Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 5 a §, jossa säädetään mikroliikennelupaan liittyvästä ajoneuvon siirrosta. Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä.

Väärin pysäköidyt yhteiskäyttöiset sähköpotkulaudat tulee siirtää välittömästi. Jo muutaman minuutin kestävä pysäköinti esimerkiksi keskellä jalkakäytävää, joukkoliikennepysäkkiä tai ulkoilureittiä, on näkövammaiselle vaaratilanne.

Lisätietoja

esteettömyysasiantuntija Juha Sylberg, juha.sylberg@nakovammaistenliitto.fi

järjestöjohtaja Sari Kokko, sari.kokko@nakovammaistenliitto.fi

Näkövammaisten liitto ry

Kari Vähänen

hallituksen puheenjohtaja

Sari Kokko

järjestöjohtaja